

МБОУ «Баягинская СОШ им. И.М Хатылаева с.Баяга Таттинский улус РС(Я)

Дидактической оонньуу нөнгүө оҕо тылын-өһүн сайыннарыы

Иитээччи: Дедюкина Октябрина Семеновна

- **Төрүөтэ:** билинни кэмнэ кыра оҕо телевизор, мультфильм тылынан сангарар буолла. Сахалыы күннээҕи олоххо туттар тыллары нууччататытан сангарара элбээтэ
- **Сыала:** бэйэ онорбут дидактической оонньууларынан оҕолору дьарыктаан оонньуу нөҥүө оҕо тылын-өһүн сайыннарыы
- **Соруга:** оонньуулары оноруу, сөптөөх литератураны үөрэтии, оҕоҕо тиэрдии, дьарыгы тэрийии
- **Сабаҕалааһын:** оҕо бэйэтин төрөөбүт тылынан сангарар буоллаҕына тулалыыр эйгэтин билиитэ ханыыр, тыла-өйө сайдар, оҕо оҕону кытта алтыһарга үөрэнэр.

1. «Дьэдьэн хомуйуу»

4-7 саастаах оџолорго аналлаах остуол ооньуута

- *Сыала-соруга:* оџолору ахсааны ааџарга үөрэтии; хайысханы араарар сатабылларын сайынарарыы; бэйэ икки ардыгар болџомтолоох, эйэлээх сыһыанна иитии.

- *Ооньууга туттуллар матырыйаал:*

Килиэккэлэринэн араарыллыбыт «харахтардаах» ооньуур хонуу, 35 устуука дьэдьэннэр, 1 устуука алта харахтаах кубик, 6 устуука араас өгнөөх фишкалар.

- ким элбэх дьэдьэни хомуйбут кыайыылааџынан тахсар.

Оонньоу хаамыыта:

- хас да оҕо оонньоун сөп;
- оонньоур хонууга ханан баҕарар дьэдьэннэри уурталыыбыт;
- оонньооччулар элбэх дьэдьэни хомуйарга кыһаллыахтаахтар;

- бастакы оонньооччу кубигы бырабар, хонуу хайа бабарар өттүттэн сабалаан хас харах түспүтүнэн, ахсаанын доргуччу ааба-ааба фишканын хаамар, фишката дьэдьэннэ түбэстэбинэ дьэдьэнин ылар, онтон кураанах харахха түбэстэбинэ онно туран хаалар;
- - салгыы атын оонньооччулар уочаратынан оонньоулар;
- - бүтэнигэр ким хас дьэдьэни хомуйбутун аабаллар, ким дьэдьэнэ кимнээбэр хаһынан элбэбин уонна абыяабын быһаараллар;
- - ким элбэх дьэдьэни хомуйбут кыайыылаабынан тахсар.

2. «Сиэр-туом дойдутугар айан»

5-7 саастаах оҕолорго аналлаах остуол оонньуута

- **Сыала-соруга:** Өбүгэлэрбит үтүө үгэстэрин оҕолорго билиһиннэри; сиэри-туому тутуһарга үөрэти; төрүт культуураҕа интэриэни үөскэти; оҕо тылын саппаанын байыты.
- **Туттуллар матырыйаал:** оонньуу хонуута, 1 устуука алта харахтаах кубик, 6 устуука араас өнгөөх фишкалар.

- **Оонньуу хамыыта:**
- - оҕолорго оонньоохтарын иннинэ бэлэмнэнии үлэтэ ытыллыахтаах. Ол курдук, саха итэҕэлинэн Аан дойду үс дойдуга арахсарын туһунан, Айыылары, Иччилэри, сиэри-туому тутуһууну, саха үтүө үгэстэрин билииннэриэхтээхпит;
- - оонньоуга хас да оҕо оонньоон сөп;
- - бастакы оонньооччу кубигы бырабар. Хас харах түбэспитинэн хонууга ойууламмыт балаҕантан саҕалаан суолунан сирдэтэн (төгүрүктэр) айанныыр, анал бэлиэлээх, ойуулаах төгүрүккэ түбэстэбинэ ойуута туох ис хоһооннообун арыян кэпсиир. Ойуутун сөптөөхтүк быһаардабына, салгыы кубигын бырабан айанныыр. Өскөтүн сатаан быһаарбатабына хаамыыта тохтуур. Атын оҕо хаамар;
- - ким балаҕанна, маннайгы кэлбит бастыыр.

3. «Сибэккини хомуйуу»

3-5 саастаах оџолорго аналлаах остуол оонньуута

- **Сыала-соруга:** эттиктэри аналларынан бөлөхтүүргэ үөрэтии; төрүт культураны, саха сириҥ үүнээйилэрин билиһиннэри; тыл саппааһын байытыы.
- **Туттуллар матырыйаал:** ойуулаах төгүрүктэр, ойуулаах сибэкки эминньэхтэрэ.

- **Оонньуу хамыыта:**
- - хас да оҕо оонньуон сөп;
- - оонньооччулар сибэкки хомуйан таһаарыахтаахтар;
- - оонньооччулар хас биирдиилэрэ ойуулаах төгүрүктэри талаллар (сибэкки ортокута);
- - туох ойууламмытын ааттыыллар уонна онно сөптөөх ойуулаах сибэкки эминньэхтэрин хомуйаллар;
- - хас биирдии эминньэххэ туох ойууламмытын этэллэр, тоҕо манньк ойуулаах эминньэҕи талбыттарын быһаараллар. Холобур: сибэкки төгүрүгэр кытыйа ойуута баар буоллаҕына, оҕо наар сахалыы иһит ойуулаах сибэкки эминньэхтэрин хомуйар уонна «кытыйа саха иһитэ, ол иһин мин иһиттэри хомуйабын» диэн быһаарыахтаах;
- - ким түргэнник уонна сөпкө сибэккитин хомуйбут кыайар.

Лото «Билиигин хангат»

Сыала-сорууга: Оонньуу өбүгэлэрбит туттар малларын, иһиттэрин-хомуостарын, таннар тагастарын, бултуур тэриллэрин, көтөрдөрү, эмтээх оттору, билиилэрин чинэтии. Оҕо өйүн сайыннарыы, тулуурдаах буолууга иитии, норуотун культуратын убаастыырга үөрэтии.

Оонньууга туттуллар матырыйаал: Улахан карточкалар, суруктаах фишкалар.

Оонньуу барыыта: 4-5 оҕо оонньуур. Оҕолорго карточка түнэтиллэр. Оонньууну ыытааччы оҕо да, иитээччи да буолуон сөп. Фишканы ылан ааҕар. Карточкаҕа ойуута баар оҕо илиитин уунан ойууга туох баарын ааттыыр, фишканы ылан саба уурар. Ханнык оҕо карточката урут туолбут, ол кыайыылаабынан тахсар.

Пазл “Оһуору таһаарыы”

Остуол оонньуута
«Төрөөбүт алааһым устун
айан»

Остуол оонньуута
«Бэйбэрикээн эмээхсин
алааһа»

Меморина «Өбүгэбит мала-сала»

